

הגבעה של סבא

48 שנים חלפו מאז כבשו כוחות הצנחנים את גבעת התחמושת בדרך לירושלים, בקרב שהפך לסמל לאומי ולשיר מפורסם • השבוע, כמעט יובל אחרי, הפגיש "ידיעות אחרונות" שלושה מהלוחמים הוותיקים כשלצידם הנכדים שלהם שהפכו לצנחנים בעצמם • והיה שם גם עוד נכד עם כנפי צניחה, רב"ט יובל נאווה, שלא זכה להכיר את סבא איתן הגיבור – שנפל בשדה הקרב והונצח בשיר שכתב יורם טהרלב

אריאלה רינגל הופמן

ב־6 ביוני 1967 כבשו כוחות הצנחנים את גבעת התחמושת בדרך לשחרור העיר ירושלים, באחד הקרבות המשמעותיים במלחמת ששת הימים. השבוע, ביוזמת "ידיעות אחרונות", חזרו לגבעת העקובה מדם שלושה לוחמים ותיקים שהשתתפו בקרב הסוער ולצידם שלושת הנכדים, שחלכו בדרך של סבא וחבשו את הכומתה האדומה. בצד עמוד עוד נכד אחד עם כנפי צניחה שסבא שלו לא חזר מהקרב – והונצח בשיר המפורסם של לחקת פיקוד מרכז.

אברהם הופמן (77) מחטיבת הראל השתתף בכיבוש גבעת הרדאר. גבי מגל (79), אז מ"פ א' בגדוד 66 של חטיבת הצנחנים, השתתף בכיבוש בית-הספר לשוטרים שצמוד לגבעת התחמושת, וצביקה דהב, (81), אז מפקד גדוד טנקים, השתתף בכיבוש תל פול. לצד הלוחמים הוותיקים התייצבו בנעליים אדומות נציגי הרור הבא: סגן רועי לוי, מפקד צוות בפלח", הנכד של אברהם הופמן. רב"ט יותם ורדי, חניך בפלח", הנכד של גבי מגל, וגיא דהב מסיירת צנחנים, עדיין חניך, הנכד של צביקה דהב. יחד איתם הגיע גם רב"ט יובל נאווה מגדוד 101, הנכד של טוראי איתן נאווה ז"ל, שנפל בקרב ההוא. נאווה הותיר אחי ריו אישה צעירה ואת הבן דורון, אביו של יובל. חוץ מזה, הוא השאיר אחריו גם את עיטור הגבורה שקיבל ושלוש שורות אלמותיות בשיר של יורם טהרלב – אותן מילים שצוטטו מפיו של הסמ"פ, ניד ניצן: "איתן לא היסס לרגע, עלה למעלה והתחיל להפעיל את המקלעון. לפעמים היה עובר אותי, והייתי צריך לצעוק לו שיישאר

בכו שלי. ככה עברנו איזה 30 מטר. איתן מחפה מלמעלה, ואנחנו טיהרנו את הבונקרים מבפנים עד שנפגע בראשו ונפל פנימה". ועכשיו במקום הזה עומד הנכד שלא זכה להכיר, עם אותם המדים ואותה הכומתה, ואומר בקול שקט: "בבית אמרו 'לך לאן שאתה רוצה', ואני ידעתי שאלך לצנחנים. גדלתי על הסיפור של סבא שלי, על הערכים שהוא הנחיל לנו".

כתרי מעוז, מנכ"ל גבעת התחמושת, היה תלמיד תיכון בששת הימים וסגן מפקד חטיבת הצנחנים בתפקידו האחרון בצבא. "איתן נאווה היה טוראי בן 22 שנשלח לנסות לחסל את הירדנים שירו עליהם מתוך התעלות", מספר מעוז. "בתום הקרב נמצאה גופתו מנוקבת בכדורים. איש לא יכול להבין איך הוא המשיך לרוץ ככה, ואיזה כוח פלאי הניע אותו. הצנחנים שנותרו אספו כמה אבנים, הקימו תל קטן וכתבו 'לזכר חברינו'. את גופות הירדנים שמצאו שם אספו לחדר והניחו שלט, כתוב בטוש, לזכר 'החיילים הירדנים של חמו באומץ'".

גבעת התחמושת הוקמה על ידי הבריטים כבונקר לאחסון התחמושת של בית-הספר הסימוך לשוטרים. כשהבריטים יצאו ערב מלחמת השחרור, הירדנים נכנסו וביצרו את הגבעה שחלשה על כל סביבותיה. לאחר שנכבשה על ידי הצנחנים במלחמת ששת הימים בקרב שג' בה את חייהם של 36 לוחמים, הפכה עם השנים לאגדרטה ולסמל, המקום שאליו מתכנס מחזור אחר מחזור של חטיבת הצנחנים, חיילים והורים נרגשים ומותשים, לטקס קבלת הכומתה האדומה לאחר המסע המפרך.

"חיכינו ביער בן שמן", אומר הופמן, חייל בחטיבת הראל, "עד שבאו ואמרו שצריך לזוז, שהמלחמה החלה. נסענו לאשתאול ונערכנו שם.

משם טיפסנו למעלה-החמישה ועלינו על גבעת הרדאר שחלשה על כל השטח שנפרס מתחת לה. הקרב הקשה התנהל שם, ואחר כך בנבי סמואל, וכשהמשכנו משם צפונה, לכיוון חווארה שליד שכם, מישהו אמר 'חבל שלא הורידו אותנו דרך גבעת התחמושת'".

"הפקודה הייתה לעלות מקריית-ענבים לנבי סמואל", אומר דהב, "להתייצב על כביש ירושלים-רמאללה כדי למנוע מהירדנים לשלוח תגבורת לכיוון ירושלים ולחבור להר הצופים. עלינו ארבעה קילומטרים, על השרשראות, במשך שבע שעות בנתיב שאמרו שרק חמורים יצליחו לעבור בו. עם אור ראשון כבר ניהלנו קרבות שין בשין עם הלגיון הירדני על תל פול. כל הקרב בגבעת התחמושת היה נראה אחר לגמרי אם הירדנים היו מצליחים לירות מתל פול עליהם".

"בשביל רוב החיילים זה היה הקרב הראשון", אומר מגל, "אני כבר הייתי אחרי מלחמת 'קרש', אחרי פעולות התגמול. התוכנית המקורית הייתה להצניח אותנו בפאתי אל-עריש, ורק בשני בבוקר, כשאנחנו ערוכים בפרדס של גבעת-ברנר, שונתה התוכנית. קיטרנו כי זה אמר שלא יהיה לנו רקע אדום לכנפיים – שמקבלים על צניחה בזמן לחימה – אבל אמרו לנו שמי ששולט על גבעת התחמושת שולט בירושלים, ושזו המשימה שלנו, לכבוש את המקום".

לאברהם הופמן יש היום כבר 21 נכדים ו-8 נינים. כל ילדיו שירתו בצבא, גם שבעת הנכדים, ביניהם רועי לוי, שהשתתף במבצע צוק איתן. אתה לא מיואש ממרוץ השליחים הזה, הרובה שעובר מיד ליד, אני שואלת אותו. "לא". אומר סבא הופמן. "אין ברירה. אשתי היא ניצולת שואה, ואנחנו יודעים מה קרה למי שלא יכול היה להגן על עצמו".

טוראי איתן נאווה ז"ל, שקיבל את עיטור הגבורה, הונצח בשיר: "איתן לא היסס לרגע, עלה למעלה והתחיל להפעיל את המקלעון. לפעמים היה עובר אותי, והייתי צריך לצעוק לו שיישאר בקו שלי. ככה עברנו איזה 30 מטר. איתן מחפה מלמעלה ואנחנו טיהרנו את הבונקרים מבפנים – עד שנפגע בראשו ונפל פנימה"

אז והיום

בנעליים של סבא: מפגש הלוחמים בתעלות בגבעת התחמושת, השבוע. מימין לשמאל: רב"ט יובל נאווה, אברהם הופמן והנכד רועי לוי, גבי מגל והנכד יותם ורדי, צביקה דהב והנכד גיא | צילום: אלכס קולומויסקי

